AZALPENAK

Miren Deuna

LAUAXETA

Orain urte asko dirala, geure Gernika'ko batzarrak zin-egin eben, beti Bizkai'ko semiak jokatuko ebela Miren deunaren Sorkunde Garbijatzaz. 1.736 garren urteko Orrillaren 12'garrenian batu ziran Zugatzaren aspijan geure arbasuak eta maitasunik samurrenagaz opaldu eutsoen Miren Garbijari geure Erki au.

Errijaren ixenean zin-opa au egin eben. Baña euzkotarrak beste aintza bat be geuria dogu onetzaz. Ludijan izan zan biga rren txadona Miren Garbijari epalduta, geure artian ixan zan. Azkoitia'n, Elosu mendijaren altzuan dago orain eundi-urtiak Sorkunde Garbijari opaldu eutsoen txadona.

Eta antziña oneraspen au geure-artian "garan" edo loran egon ba'da, gaurko egunean, indartsubago dago. Euzkotar batek eztau Miren Neskutzari agur egin gabe, gaba ikusiko. Teologuak alkarren leyan ibilli ziran aldijan, bateko ziñisgaya zala, Sorkunde Garbija, besteko etzala, geure asabak ez eben eztabaidarik euki onetzaz.

Euzkotarren artian eztago Miren'nenganako maitasunik erain biarrik. Bijotzetan daruagu. Arrotzak kendu dabe gaurko jaya, lan-eragiten dabe. Baña geuk eztogu lanik, egingo, munduko agintari, oneik agind uten dauskubena, geure bijotzeko nabaimenen aurka doyalako.

Elexak loraz jantziko dira ta gustijetan izlarijak goralduko dabe Urtzi'ren Ama. Goxaldian eurrez aurreratuko dira ondi deunera geure gastiak, Kisto'ren soñagaz euren bijotzak eta goguak garbituteko. ¡Eta ze ikusgarrija dan gaste sendo ta zintzo areik ikustia. Ondijak argiz dagoz eta Miren eunaren irudija dizdirka dago.

Ziñismenak eragiten dausku egun oneitan eta pozarren guaz txadonera geure maitasuna erakusten. Itzetan eta txaloetan eztogu geure maitasun au agertuko, arrotzaz legez, baña zoztorrak irudi dauskubeza nian, agertuten dogu tinko. Errijek txikerrenak be eztira atzian geratuko, ondi gustijetan ixango dalako ipinten eder bat.

Egun asko dira Miren oneri abestuten esan nebala:

"Oben-zauri mingotsen, osakai bakarra,
Zeure maitasun-orrek, dezeingu negarra.
Jaunaren al-alatza ixadi gustija,
Maite-abatza baña Zeure Sorkundia."

Benetan dozu maitasun alatza Sorkunde ori. Josu'ren ama ixango zanak, ezin euki obenik, ezin txerrenarena iñoiz be ixan. Urtzi edo Jaungoikuaren maitasunak ba sortu baño len obenaren erpetatik atara eban. Beste alatz andijagorik eztaukozu iñon be.

Sorkunde Garbija dala Miren edonork ilertuten dau. Jaungoikuaren Ama ixateko, garbija beti ixan biar ebalako. Eta beste dedu edo aintza ederragorik eztozu aurkituko Miren deunarentzat, auxe baño.

Jai be eztala gaurko eguna batzuk egin gura dabe, baña errijak erantzungo dautse jauntxu onei. Errijak bere bijotzean gordeta dauko gaurko eguna ta eztau baztertuko. Garbitasunaren ereduba dalako egun au. Geure arreba ta ezkongayetan idoro gura dogun garbitasunaren eguna.

Bizkai'ko arbasuak zin-egin ebenetik aurrera, ezta itzaldu maitasun au. Gernika'ko ziña ta geure egitiak batera dabiltz. Zaindu dagigun ba ordu oneitan be geure Miren ganako maitasuna, zerurako biderik argijena dalako. Ortik ibilli gadixan, betiko atsedena lortu dagigun.

Temas vascos

OZTA.—En el D. V. E. F. el señor Azkue da a esta palabra solamente la acepción de "apenas", "escasamente". Sin embargo, he oído decir a madre (B-mu) muchas veces *estimaduen ozta* en frases como éstas: *Estimaduen ozta geunkan txoria, kayola barruan ilda topa genduan goiz baten.—Estimaduen ozta daukodaz sagarrok eta ezeidazuz yan.* No pudiendo yo dar a este *ozta* una traducción directa en castellano, he intentado muchas veces hacerla decir otra palabra que no fuera *estimadu*, pero no lo he conseguido. En "Escu Liburua", de Añibarro, 1821—pág. 33, *zazpigarren eguna*, veo también usada la palabra *ozta* en forma parecida a la anterior. Hay un párrafo que dice: *Contu eguin daidan...II. Dacurdala ezkerreko aldeti Deabru madaricatua pozarren ozta; liburuto andi tzar bategaz escuetan...*

No atino a dar a la frase *estimaduen ozta*, otra traducción que "a fuer de estimado", "de puro estimado", "muy mucho estimado", y esto por el sentido en que la he oído decir, lo que, dicho sea de paso, sería precisamente lo contrario de "a penas", "escasamente", que significa el *ozta-ozta*.

¿Este *estimaduen*, en vez de "lo más estimado", que a primera vista parece querer decir, no será contracción de *estimaduaren* y ésta, a su vez, corrupción de *éstimaduarren?* La frase *estimaduarren ozta* tendría más analogía, así, con el *pozarren ozta* de Añibarro. Además, es corriente en Mundaka decir *estimaduarren* como palabra ponderativa: "*Estimaduarren dauko Maintoni'k alabatzako ori, ta iñok eleuskio igarriko uritik ekarririkua dauanik.*" "*¿Saldu nik etxe au, ostera? Estimaduarren daukot gurasuak itxi eusten bizi leku au!*" "*Zintzuarren ozta*" o, a fuer de sincero, "he de decir que otras personas mayores de Mundaka, aunque no tan ancianas como mi madre, no me han sabido dar razón de este *ozta*. Seguiré indagando.

* * *

GEISU (B-mu...) (pronunciado: *geixu*) luego al instante, *Geisu baten etorriko orai*, vendré en seguida.—2 rato, *Etxaku amarik geisu baten etorriko*, no nos vendrá la madre en un rato.

♣ ♣ ♣

TXISTIL (B-mu...) gota de agua, gota. "*Euria izan dozue Gernika'n?, emen guk txistillik bez.*" "*Ekarri ura, baia escidazu beianganera txistillik be bota gaur emon dodan lustria marmaiztu eztaistazun* (sic)." ¿*Ardaua egunaro edan, orain lez? Ezta txistillik be, Gabonetan izan ezian.*"

ZURIZGORA (B-mu) (pronunciado: *suisgora*), reflejos que producen los peces en el fondo del agua. ¿Provendrá de *zuri* + *z* + gora = con lo blanco (del vientre) arriba? *¡An arraina zurizgoraka! Iragoko ordu betion nago onduari begira, ta eztot orrain zurizgorarik oindiño ikusi;* son frases corrientes en el puerto.

♣ ♣ ♣

-TSU (B-mu).—Estaba hablándome mi madre de un sacerdote a quien habían puesto en término de dos años varias dentaduras postizas completas sin que ninguna le encajara bien en la boca, y de la dificultad en que por esta causa se encontraba para predicar y aun para rezar el rosario desde el púlpito, y me decía: "*Txarto dabil gizaixua. ¡Sei agintsu imiñi ditus arek!*" —¿Zer?—le pregunto yo por haberme llamado la atención el "*-tsu*" tan desusado hoy aquí—. "*¡Seitsu agin! ¿Zelan esango ete deutsut, ba? Sei bidar imiñi dituzala auko agin gustiyak barriren-barri.*"

BERNARDO M. DE GARRO.

ETXE TA LURR SALDU-EROSTIA
Etxien-gain diru arrtu-emotia
INTXAURRAGA'tarr P.
Bilbao-Ballen, 3-2'g. 11.685 Urrutizk

Sorkunde Errugia

Gizon guztijen amesa da gizartian eder, bikain, begiko ta biotzen kilikagarri azaldu gura izatia. Alakoren edo onokoren sendotasuna ta trebetasuna ikusita, zenbat bider esan ete-dogu geure kolko barrenerako: "A, nik gizon orren indarrak eta edertasuna neuregandu al-ba'negikez!". Izaerak ager-agerrian ipiñi oi dauzan edergailuen bidez, geure urreko lagunen begijak maitez jo gura geunkez guztijok. Ikusgarrijak dira beti edozein eginbiarretan sendo, bigun, arin eta egoki jokatuten diran gizonak

Maitegarrigo dira, ordea, soineko biguntasuna ta indarra baño gogo-barrengo edertasunak. Soineko ta gogoko apaingarrijak bat-baten gañezka ta ugari daruezan gizonak dira biotz-kilikagarrijenak. Era bi orreitako ondasunak eurekandutera zuzendu biar dabez ekiñala guztijak geure gaztiak. Izaera ezi-erraza dan garayan ekin biar be, gañera, soineko indarrak menderatzen eta gogoa ederrez jantzitzen. Bestela, nagitasunak eta zigurtasunak soin-zañak joten dauzanian iritxi-kaitza da joeraren egokitasuna ta biguntasuna.

¿Zein da, bada, garairik egokijena gure zañak indarrez sendotzeko ta gogoko ondasunak ederrez estaltzeko? Txiki-txikitatik nai dan oitura egokijetara jotzia da bidezkoena. Aurtxo jayo-parrijari lenengo egunetik arrera biziz ekin ezkero, ¿ez al-litzake izaera samur-amur a, nai dan tokira, ezi-ezirik eruango? Geure ustian etenbarik jarraitzekotan, nik bayetz uste. Guk gura geunken itxurara eratuko geunke izaera jayoparri a; baña egunoroko ekiña guretzak ezta ain goxoa izaten. Orregaitik, lenen artu genduan erabakija aurrera eruan eziñik, porrot eginda, gauzak ardura-barik bide-bazterrian itxita, etzunik, gelditzen gara. Geure alperkeri itzala da gaztetxoak eurekin dakarrezan akats askoren bidia.

Orain, orraitiño, aurtxo txiki jayoparrijen eziera-buruz ezkara asi biar. Ume zaintzalle sartu ete-nazan ez begi iñork esan. Guazan aurreratxuago ta ekin dagijegun amar urtetik gora duazan mutiltxoei. Ogetamar urte daukezan arte euren biziera-bidian zelan yokatu biar diran azaldu biarrian gara. Urtetik-urtera euren soin eta gogo-indarrak zelan ezi ta egokitu biar dabezan agertzen ekin biar dautsogu oraingo onetan. ¿Jakingarrija ete-da gai au irakurlientzat? Ixango al-da. Ezpa'da, esan begisku gogait egin dauanak, beste bide baten barrena arin yoteko. Irakurlien jakingura zirika nairik gabiltz-eta. Jarrai dagigun, bada.

¿Amar urte daukezan mutiltxoak zelan yokatu biar dira? — Mutiltxuak azarriak izan biarrian dira. Azartasuna eurekandutzeko, ordea, sendo, trebe, osasuntsu azi biar. Norkbere indarra ta sendotasuna ezagutziak sortzen dau geyenian azartasuna. Gogobarrenian azarritasun apurtxu bat, bere izatez, ba'dau be, aultasunez, gexotasunez, indarge jota ba'dago gaztia, bildurti ta ixil-zale agertuko da bere yoera osuan. Ezer ezin daula kolkoan igartziak bildurkerija sortzen dautso biotz-ondoan.

Gizon azarrijak biotz-zabalak izaten dira. Bere izaeraren bizitasuna ezta itxuka bat-batian agertuko, ez. ¿Ez al-dozubez iñoiz ikusi mutil bi alkar-joka? Euren artian daben auzia zuzendu gurarik ba-duaz bijak asarreka bide-erdira. Laster igartzen da zein urtengo dan burrukatik garaille. Indargeak, bere barruan daruan bizitasunak zirikatuta, barbarka itxu-itxuan aterako dauz bere indar-pitinak; zañak lert-lert eginda buru-barik darabille aruntz-onuntza indarka zoroan. Ezta au txapeldun izango azkenean. Idartsuak, barriz, bere sendotasuna ezagutzen dau eta geldi-geldi asiko da; lenengo, begiak erabilliko dauz arin eta begijak duazan tokira ukabilla be zuzen juango da. Onen tankatekua, zorrotza; arena, utsa, barregarrija. Aren bizitasuna laster itzaliko da; onek egun guztian alkar-indarka iraungo leuke. Alde bikaña, benetan.

Bere indar-ujolak eztauz indartsuak noiz-nai zitalka aterako. Baketsuak izaten dira indarrak ugari dabezan gaztiak; barrualde lasain eukiten dabe. Iñori bere laguntasunik eskeintzen ba'dautso, eztau arrokeriz eskeinte ori egingo; ondo-egin naiaz baño. Indargearen alde errime urtengo da bere beso koskorduna. Iñork oñazpian arrastaka aurtxoren bat edo emakume aulen bat ba' darabil bildur-izan bedi jokalarija. Laguntasun biarrian arkitzen dan errukarijari, eskatu barik, eruango dautso bere bultzadea, erne jagiteko. Laguntasun ori egoki ta estuasun barik eruan be. Aortixek sortzen da gixon sendo geyenak bereganduten daben begikotasuna; euren adizkide izan gura geunke guztiok; euren biotz-zabaltasunak eta lasaitasunak irebazten dauz geure biotzak, bada. Osasuna arpegijan agertuten da. Osasundunaren itxurea beti alai, beti poz-pozik. Gexotijarena, barriz, illun ituntasunez jota.

Len esan doguzan orreik olan izanda be, geure gaztiai jakinerazo biar dautsegu indarra, aberastasuna ta anditasuna, axiak aruntz-onuntza darabiltzan gauzak dirala; jakintzak eta gogoko ondasun guztijak luzaruago irauten dabela ta oneiri begi biziagoakaz begiratu biar dautsegula. Baña osasuna ta geure soineko sendotasuna arduragc itxi barik.

Beraz, gure gaztiak osasuntsu, indartsu azitzia garrantzi andiko gauza da. Ortarako, ordea, ekiñian, ibillijan, jokaldietan, burruketan, laisterketan eta abar soina ezi biar dabe. ¿Zelan, gero? Urte bakotxari zelako joko berezijak jagokozan azalduteko asmua dogu. Asi gadixan orain gaztetxoak amar urte ingurura eldu diranian, zelako jokoetan jolastu biar diran azaletuten. Soineko alderdi guztijak, al-izan ezkero, bardinki sendotu ta gogortu biar dira.

¿Pelota-yokua baizen kirol ederrik bai al-da? Besoak astintzeko, oñak erabiltzeko ta gerrialdiak biguntzeko, au lako yokoera gitxi. Buruak berak be lan-egin biarra izaten dau yokoaldiak amaitzeko, bestaldekua zoratzeko, txoko-bazterrian pelotia polito-polito izteko.

Udaldian igerian ibiltzia be osasun-bide bikaña da gaztientzat. Ikaserraza dala uste izaten dabe askok igerija; ala dirudi izan be. Baña, bai zera! Igeregiten ondo-ondo jakiteko jarduna ta aldia biar dira.

Mutiltxuen arteko burrukaldiak be eztira txarrak, zitalkerijak aldenduta, aserrera barik ekin ezkero. Eldu alkarri soinetik besoakaz, sartu atzamarra praka-barren azpitik eta aurrekua lurreratzeko gaztiak egiten dabezan indarkak ikusgarri di[...] rrukalari bat azpiratutakuan, luza[...] besua, besarkada bat alkarri emo[...] baizen adizkide.

Egunoro mendi-aldera ibiltal[...] egiten daun mutiltxoak eztau bi[...] marma-sare baltzik izango; osas[...] korra bereganduko dau. Eurija, [...] ta edurra dirala-ta, ez kilduta [...] rruan lotu, mutilla. Orduan eta a[...]lli. Olan egin ezkero, eztautse o[...] erasango.

¿Eizea, barriz? Su-izkillua sor[...]nean, txakurra aurretik zalapart[...] erriaren usain goxoa sudur-ond[...] bai, azkatasun ederra! Beste su-iz[...]tzak be zelan erabilli jakin biar [...] iñori gaitzik egiteko; geure bi[...]ko, bai. Gaizkilliak ederto jakite[...]kintza au; geuk, barriz, biar d[...] ba-dar eta itxurabarik ekin biar.

ZALDIBAR[...]

Egunekua

kari yagua baxen ospetsuba.

Gure euzko-olerkarijak aspaldiko urtiotan egin daben aurrerakadea, itsubak eurak be ikusteko lakoxia da, ta olerkarijotatik gallendubenetarikoen bat, Urkiaga'tar Estepan mutil gastia dogu, "Lauaxeta" olerkar iyayua baxen ospetsuba.

♣ ♣ ♣

Olerkari gaste onek bere gastaruan olerkitu dauzan oldozkunakaz txorta eder bat egin dau, eta idazti txukun baten irarrita bere aberkide zintzo gustijai eskiñi. Olerki-idazti txukun oneri,

BIDE-BARRIJAK deritxo, ta ele bitara idatzita dator; euzko-eraz eta gazteleraz.

♣ ♣ ♣

tsuz apainki jantziriko euzkotar anderaño txukun lirain bat da, barruko urre-janzki jen argi dizdirak azaleratuten dauzan euzko-anderaño aberats bat.

BIDE-BARRIJAK euzko-lilibitxi usain-Azala be ikustekua dauko idazti onek, euzko-soin oso-osokuari jaokan aperpegi ederra. Azal onetan itxas-aldeko arrantzale morrosko bi ikusten dira, euren beso eskerrakaz kai-kareleko ixontzijak lotuteko ageari sendo oratuta bijak. Euretatik batak, eskumea begijen ganeratuta, "Bide-Barrijak"-ziar urrunera begira dirau, bestia bere besotzar sendua dan gañuan luze daula, ikusten dauna zer dan ulertu ezinda bai-lego lez, "Bide-Barrijetan" dakusanagaz gelduta dagon bitartian.

Azal-marrazki eder au Martinez Ortiz Zarate marrezlari artezijak egiña da, azkenengo "Euzkerea" aldizkingijaren azala marreztu eban ertilarija ber-bera.

♣ ♣ ♣

Olerki-idazti onen barru-janzkijak 143 ingoski dira; eurotatik erdijak euzko-eraz idatzijak, eta bestiak, gazteleraz.

"Aitzol" idazle argijaren Itzaurriagaz asten da, Egilliaren uar bategaz amaitu.

"Aitzol,,'ek olerkarijaren lana goi-gora jasota iminten dau, Egilliak ostera, bere lenengo olerki-seme kutuntxubai akatsak idoroko dautsezanen batzuk be ixango diraneko susmotxuba agertuten dau. Ta geuk be alantxe uste dogu, oron eretxi-egarrija asetuko daunik ludijon ondiño jayo eztalako.

Geuri baña atsegin yakuz, ta guk egin doguzan lez astiro ta gogo sutsuz irakurri ba'dagixuz, zuri be irakurle biarba atsegin ixango yatzuz. Ona emen, ba, euretatik laburtxuben batzuk eredutzat.

"BIJOTZIAN"

"Loratgiko edur zurijan
irarri zendun neure irudija.
Axia eldu ta egal otzez
autsitu eban gustija."

♣ ♣ ♣

"Larrosa baten orri ganian
idatzi zendun ixen maitia:
udea eldu eta eguzkijak
igartu eban lorea."

♣ ♣ ♣

"Neure gorputza esku miakaz
marreztu zendun are ganian:
etorri ziran olatu urdiñak
atzindu eban unian."

♣ ♣ ♣

"Beti-betiko iraun dagijan
badakixu non sakon irarri?
¡Bijotz barruban, maite kutuna,
maitasun izkiz idatzi!"

♣ ♣ ♣

Olerki cnein egilliaren olerkari ikusmen zorrotzak urrunera begiratuten dau, eta maitale askoren guzur-itz-toki sakoneratuta bere olerkari ezten-zorrotzez lurra ondo aztertu ondoren barruko "kaka" gustijak azaleratuta agirijan imiñi. Loratgiko edur zurijaren ganian irarten dan irudijaren antzekuak dira, ba, guzur-abertzale askoren Aberri-maitasunak be, lenengoko axe-putzak ortze-ziar zabalduta ezerez uts biurtuten diran edur-zuri ganian irarten diran maite-irudijak; udako eguzki gorijaren ukutura zimelduta geratzen dan larros-orri guri-miaren ganian idazten dan maitiaren ixena lakua; itxasertzeko ondar-ganian marreztuta urrengo itxas-uñak egin eutsoen mosubak iruntzi eban soin-marrazkijaren antzekua.

♣ ♣ ♣

Loratgiko edur-zuri ganian bere irudirik egingo daun irudigillarik eztau nai olerkarijak, eguzkijaren ukutubak zimelduko daun larros-orri ganian bere ixena idatziko daun idazlerik bez, ezta itxas-uiñen mosubak iruzteko itxas-ertzeko are-ganian bere gorputza marreztuko daun marreztilaririk be.. Bijotzian bakarrik irarten diran izkijak nai dauz, ba,

"Beti-betiko iraun dagijan
badakixu non sakon irarri?
¡Bijotz barruban, maite kutuna,
maitasun izkiz idatzi."

bere olerkari adore gustijagaz diñosku amaikeran-eta!

Ta geuk be orixe diñogu:

"¡Bijotz barruban, maite kutuna,
maitasun izkiz idatzi!..."

♣ ♣ ♣

"Lauaxeta" ospetsubaren olerkijok uste dogu, ba, gitxienez be euzkeltzale gustijai atsegin ixango yakezela, eta gitxienez be bakotxak ijeki bana erosiko dabela; olako olerkari abertzale gaste bateri lagun-egitia, Aberrijari lagun-egitia dalako.

Euzkadi'ko idaztitegi gustijetan idoro leikez olerki-idaztijok, ta bakotxan saneurrija 5 laurleko dira.

Arin-arin salduko al dauz, ba, beste barri bat egiteko be, euzkotarron artian olako idaztijen biarra bai-dago-ta.

Zorijonak "Lauaxeta", ¡ta ekin eta jarrai!

URIBITARTE'TAR IBON.

Gaztien soin eta gogoak apaintzen

Gaizkapena Josu-Kisto'ri zor ez dautsan gixakirik ez.

Gixakijari galdumendija Urtzi'k gebenduriko sagarra Atsedendegijan Adama'k janda beragandu eutsoen.

Eta Adama, gixaki gustijen iturburuba, sorburuba zan Beragandik ezik gixakirik etzan ludiratuko eta bera sorburuketz loya, iturburu loitik ur gardenik sortu ezin dagiken lez, gixaburu loitik be gixa garbirik jayo bez, beraz, ixapenez bata ta bestia loyak ixan biarrez, gaizkatuko ba'zan, gaizkapena iñori zor biar, eta iñor au Josu-Kisto baño besterik ez, gu gaizkatu gagikezan ixen bakarra, Paul Deunak, gote-unak argiztuta, dirauskunez, Josu-Kisto da-ta.

Josu-Kisto'k baña gu gaizkatzen gauz, bere irabazki ta sarimaz beragandu eban goi-eskarra guri ezarrita.

Adama ixan-azo ordukoxe Urtzi'k goi-eskarrez apaindu eban; eskar au obenik baño aurretikua, ixatia artuaz baterikua zaia-ta, jatorrizko eskarra, deritxako, esan dogunak ilertu-azoten dauanez baña, aragi ta odolari zor jakona ez, Urtzi'k onez eskuratuba baño.

Oraigua, jatorrizkua ez dala agiri da, obenez gelduta Josu-Kisto'ren irabaziz geugantzen jakuna baño.

Eta Josu-Kisto'k goi-esker au beria baño ixan ez da, nai dauan neurriz ta nai dauan eraz emon dagike, beraz, urruriko eskar utsa da. Ez bildur-ixan baña. Emotian, ez dau iñor atzipetuko, ez dautsa iñori okerrik egingo. Arteza ta ona neurri barik, gustijak gaizkatu gura gauz, ta eskar barik gaizkatu ezinda, bakotxak bere buruba gaizkatzeko lain artu barik ez da ixango, ta galdu ta ondatzen dan edozein norbaren erruz galdu ta ondatuko da, goi-eskarra emotian ba, Josu-Kisto'k osoz jaokan eskubidia erabillita era bat baño geyago ixan eikian, eta ixan dau, gixakija sortutian, orain, ixan biar eban eskar barik dala-ta, jatorrizko obendun agertzen da, eta gaizkatuko ba'da, oben ori kendu, ta Urtzi seme, Kepa Deunaren esakunez Urtzikide egiten gauzan goi-eskarra biar dau.

Eta irazakitako beste edozer baño bikañago eta beñen jakun eskar au Josu-Kisto'k eskuratu leuskigu unerik be galdu barik, sortzuniantxe; sortuta lasterrian, edo naikua geruago, jayo ta gero.

Geyen-geyen-ontzat, ija gustijuentzat jayo ta gerorarte goi-eskarrik ez, ta au be ugutz-bidez baño ez: ugutz au baña, odol-bidez be ixan dagike.

Baña batzuentzat eskar au jayo baño lenagotik ixan da; ta sortzuetantxe, jatorrizko obenez loitu baño lenago bat bakarrarentzat. Jayo aurretiz jatorrizko obena kenduta goi-eskarrez Josu-Kisto'k apaindu dauzanak iru dakusguz: Jeremi Igarlia; Jon Ugutzarija ta Joseba Deuna, Miren Deunar'en ezkontide garbi-garbija. Eta au, Deunen gardiz, sortuta beriala, beste bijak illa batzuk igazita. Unerik galdu barik, sortzunian bertara, jatorrizko obenak ikuturik egin ezinda Josu-Kisto'k goi eskarrez apaindu eban irazaki galleldituba gustijok onezkero ezagutzen dogu. Beronen ixen gozua Miren Deuna, Josu-Kisto, Urtzi ta gixa egizku-aren Amezta geuria be bai.

Eta au da gaur, Sorkunde-jaya ospatzian, gure poza. Andra zoragarri au garbiz beste ixazakirik ez bestian onen gora jaso ta gure Ama ixatia.

Gora jasotia da ixan be emon jakon lako goieskarra emotia oben ostian iñori ez jakona, ta osoz osuagua eziña bete-betia ta iraunkorra.

Ixapenez gixakijak baño bikañago ziran gotutzai goi-eskarra lenengo unian emon jaken, baña galdukorra ixan zan, eta ainbat eta ainbatek galdu be egin eben, eta berdin Adama ta Ebe'n emon jakena be, ta oneik, bijok, galdu eben.

Beldubai goteunez eskuratu ixan jaken eskarra galdu eziña zan, baño oben ariñak egin olekua, gure Amari emon jakona ez, Jatorrizko obenik ez, obenik txikijenik, ariñenik bez, gogo-ezera txikijenik be ixan ezinda izten ebala... Zorijontsubak donokijan daben goi-eskarra, ganezko betekaduna, galdu eziña da, ta ez dabe iñoz galduko baña irabazi ta sarimaz jaritu eziña be bai, onetzaz beti lenian iraun biarko dira, diran baño jorijago aberatzago ixan ezinda.

Miren Deunarena, ezan onetarikua ixan, eta berak, astija beti ondo gonduta, lenengo unian emon ixan jakon eskar jorija, bere egikun onoimentsuz geruago jorijago egiten ebala, itxasora du-an ibaya iturburuban ur gitxiduna dan arren, itxasora baño len, bidiju batzen euzan urrez, itxaso antza artzen dauan lez, azkenengo urtietara orduko Ama Neskutza be goi-eskar ta onoimenezko itxasodi sabal, sakon, ondarbaku-a agertzen da. Eskutuki onen ortze ixarratuz soñusmen dan edozein, geiduta pozez zoratuta agertu biar ba'dau, euzkotarrak aurrenengo atsegindu ta zoratu biar gara.

Ludijon jai au ospatzen aurrenenguak, geu ixan gara, Napartarrak iñok ukatu eziñeko egiz esango dabenez ta gero be euzkotarrok eskutuki onen zale ta ezkutsu beti ixan gara, Gernika'n gure asabak, osoz azke zirala, egiten ebezan Batzarrak autortuten dabenez.

Au dala-ta edo Ama Neskutzak be beti errukiz begiratu dausku, ta abespeluz beragana eldu garianetan entzungor ez dausku iñoz egin.

Sorkunde Irudija margoztuteko be, beste iñor ez lez, napartarra autu eban. Alberro'tar Martin Iruña'tik urrin bako Naparrua'ko Ituren'darra Miren Deun-zale-zalia zan 568'garren urtian gixon gertziti au Valencia'n 2 sulaumak eben etxian 2 sulaun zan.

Miren Deuna bein baño sarrijago agertu jakon, eta onetariko baten antxe agiri jakon lez margoztu egijela agindu eutsan.

Agerkerea onetaraxe ixan zan.

Janzkija zuri-zurija, ganeko estalgija oztiña, urrezko adatza, sorbaldaziar, txukun, dingilizka, eskubak bularganian alkarganatuta, oñak illazki-sako unan euzala.

Arpegierea barriz, txukun eta argiz josita, iñok ez iñor egoki, ez asko gitxiago be azaldu ez elestu eziñeko eraz.

Martin gurgarrija etzan margolarija, berarekin batza autortzen zan Juan de Juanes ixendun margerkilari artezi ta ospetsuba, ta donokiko Ameak emondako agintzea onen bidez bete eban, eta egoki bete be.

Onetarako, margoztutian, Aba gurgarrija beti onduan ixaten eban.

Geure Asabaen oñatzak jarraitu ta antzartu daiguzan, gaurko jaya gitxi da Miren Deunaren zale bixi gustijan ixan gadixan, eta Ama Neskutzarentzat be kutunena dan sorkunde-galleldi ta eskutukija bixitzune gustijetan egikunez goretsi dagigun. Siñistausle gustijak, eskutuki onen bidez batez be, deuseztuten dauzan goi-Ama onek orainguak be deuseztuko dauskuz.

TABIRATARRA.

ERRIJETATIK

LEKEITIO

GORA-BURU ANTZOKIJA

Sorkunde egunerako, Batzokiko antzezlariak eratu daben antzezki-Jai ederrerako:

AGERKAYA

1.° *AGUR YAUNAK. Iru abotseko euzko-abestia.*

2.° *"EUZKO-GOGOA". Biar'tar Nikola'ren iru okintzako antzerki aberkoi ederra. Euzkeraz.*

3.° *JAGI, JAGI EUZKOTARRAK. Euzko-abestia.*

Antzezlariak.

Andere (Ama) Zenikazelaya'tar Miren.

Miren (Alaba), Erkiaga'tar Miren Terese.

Nekane (Lengosiñea), Orue'tar Ane.

Pantxike (Jon'en emaztia), Elordi'tar M Nekane.

Otzeña, Ordorika'tar Arantza.

Mikel-Andoni (Aitita), Moral'tar Benabendur.

Imanol (Aita), Atxurra'tar Errupa.

Jon (Semia), Garamendi'tar Koldobika

Gontzal (Arrotza), Ordorika'tar Ander.

Kepa (Jonan laguna), Arrina'tar Todor.

Txartelen zaneurrija:

Aurrekuak, 2 laurleko.

Erdikuak, 1,25.

Atzekuak, 0,75.

Asikera emongo yako jayari zortzi ta erdieta.

BERGARA

Emakume Abertzale Batza'k aukeratu nai duen gauza on azkoren artean, badakizute bat Janztegi edo Ropero Vasco, jartzea dala gure anai beartzuoi laguntzeko, eta Bergara'ko E. A. B.'k nai du aurten Josu'ren Jayotza'ko egunean zerbait banatu beartzu oyen artean.

Ortarako ordea lana egin bear da eta dei egiten dizue bazkide guziei juan zaitzertela Batzoki'ra arteazken eta oztegun guzietan, gaubeko 8'tan, ill onen 9'tik azita.

¡Emakume abertzaleak! ez aren ukatu zuen laguntza maitazunezko an oni.

Ikañe, E. A. B.'koa.

MAÑARI

LENENGO BARIKUA.—Igaro dan barikuan, zazpiretako mezan, Josu'ren Bijotz gozoaren aintzaz Jaunartzeak eta otoitzak egin-ziran. Eta illuntzean be, eleizkizuna, asmu bardinaz egin zan

¡Aintza Bijotz deuna'ri!

BEDERATZIURRENA.—Igandian asi zan Sorkunde Garbi-garbijari Miren alabak urtero egiten dautsogun bederatziurrena. Lagun asko bertaratzen da; ta gure neska txikijak abesti ederrak alako polito abestzen ditubez.

SABIN-ALDEZ.—Igandian, iragarrita egoan lez, amarretako meza nagosija Arana-Goiri'tar Sabin gure Irakasle maitiaren aldez izan zan. Errukizko egintza aretara, lagun asko eldu zan.

JUAN-ETORRI.—Lengo barikuan agurtau gendun emen Etxebarria'tar Bitor jauna, Muxika-Areatza'ko txaunburua.

—Larrabetzu'n egun batzuk igarota, barikuan etxeratu zan Barrenetxea'tar Polentzi abade jauna.

—Bilbo'tik, Arelzaga'tar Adolba.

—Larunbat gabian egon zan emen, bijamonian Urkiola'ra Jaunartzen juateko asmuaz etorrita, Uranga'tar Jon mutil gastetxua. Ederto Jontxu; i beti az "pormala".

—Santurtze'n aurkitzen da egun batzuk igaroten, Subinaz'tar Jone neskatilla onbidetsua. Arin etorri Jone ¡igandietan emen biar zaituguz da.

GEIXORIK.—Aste-ontan geixorik aurkitzen da Magunazelaya'tar Aurkene (Presen) anderea Arin osatu.

EUZKERAZKO EGUTEGIA.—Datorren urterako "Jaungoiko-Zale,,'ren egutegia (kalendarijua) Amantegi'tar Lon'an etxian saltzen dira Bakotxa sei txakurrian. Danok erosi biar dogu, etxaku damutuko ta. "Jaungoiko-Zale,,'rena dala esatia, naiko esatia dala uste dot.

TAMAL-AGURRA.—Ibarra'tar Errupin gure txaunburu jaunari Txile'n lloba ba il yakolako, bere atsekabian lagun gayakoz. Ta ildakoaren gogoa, geure otoitzetan gomutan izango dogu. G. B.

EZKIOGA'RA. — Igande arratsaldian emetik be Ezkioga'ra lagun pillo bat juan zan. "Iturburu,,'en belbillian (autuan) juan ziran.

ARIÑEKETA.—Igandian, goxeko seiretan, "Agerre,,'ko Pimiñ ak eta "Arrija,,'ko Baleren mutillak, Urkiola'ra zein lenago igo ariñeketia egin eben. "Agerre,,'kuak irebazi eban; ordu erdijan igon zan da. Lagun asko egon ziran begira; ta ikuslien, artian oi dan lez, alde ta aurka ogerleko batzuk esku-aldatu ziran.

Ariñeketa-au zala-ta, mutillen a[...]ratja ta zarraparria ugeri ziran. [...]tedun morroskote batek dear a[...] iñoan: "Eguzkijaren azpijan n[...] iñor bada, etorri beite aguro... [...] erri onetan zelako jente gogorra [...]tsuak gagozan. Atz artian edo a[...] jayuak garealako edo.

MASA[...]

Uarra.—Zeure eskakixunak be[...] Nai dozuna agindu zeunke, po[...] emen ba aldoguna egiteko.—L.

GERNIKA

GEURE BATZOKI'KO ITZ[...]

Geure Gernikar Euzko-Batzoki[...]rriak bere zabalkunde lana aurr[...]naz, igaro zan larunbaterako be [...]pi edo zortzigarren itzaldia ger[...]

Eta Irisarri'tar Joseba Koldobi[...]ko Euzko-Gastedi begi-begiko m[...] izlari agertu yakon. ¡Eta aren e[...] ederra! aren erreztasunaren go[...]

Bere itzaldia iru zatitan ebagi e[...]kerea, Erligiñoa eta geure esku[...] irurok sakon eta ederto azaldu [...]

Azkeneratxuago emakumai itz[...]zendu eutsiezan eta oneintzat be [...] ki-egokiyak euki zituzan, baita [...]ren" batzuk be.

"Izlari gastiari atsegin geyen [...]ria, emakumetxuetatik datorren [...] izaten da"—iñoan berak. "Emak[...]txu etorri zarie itzaldi onetara [...] eskar beroa emon biar dautzuet: [...] alabak, andiak eta txikiak, aber[...] txiroak, politak eta... (emakume [...]gi zabal-zabalik eta euren belarri[...] egozan emen) oindiño be polita[...] goze emen"...

Irisarri izlariak txalo ugariak [...]tuzan, eta Ugalde'tar Josu, osala[...]keztu eban.

♣ ♣ ♣

Irsarri'ren lana sarituteko jo [...] txaloen otsa oraindiño amaitu o[...] zan Araluzea'tar Imanol, Murue[...]-zain urte askotan izandako aber[...]tzua eta ¡zelako itz-neurtuak jaur[...] zan, baña! Eta ez bat edo bi, oge[...]tamar baño; eta bata baño best[...]goak, ederragoak.

Idatzi ta emon egiztazala eskat[...] eta berak emondako bayetza be[...] pozik argitaratuko dodaz.

♣ ♣ ♣

Eta geure gau-jai polit oneitan [...]-eta, aldi berezia izaten dabe-ta, [...] goyena'tar Miren Argi jarri za[...] eta Urzuriaga'tar Serbete eta O[...] Gotzonek, euskel abesti polit sam[...] abestu zituezan.

Eta asikeran Azkatasun egurk[...] yeran Euzko Abendaren Ereserki[...] genduzan, guztiok batera, pian[...] tezubi'ko txauneskindari izand[...]

OSTIKOKA.—Atzo igandez, [...] kirol-landan Sestao ta Gernika o[...]-aldrak jokatu eben.

Eta biña egozala, gol zala eta [...] matxiñada izugarri bat sortu, Ja[...] dakian moduan jokoa amaitu... [...]lari-epaikariak txapel-okerren [...] ten biarra izan eban. Bestela l[...] ez-ei-eban eroango.

Eta oindiño, iluntzean be, etxek[...]poko asarre ebilzan. Gernika-al[...]tu eutsezan bost golak, baña, eu[...]karrok sartu ei-zituezan. ¡Ori be [...]

ELEIZAN.—Egun oneitan, An[...]ko eleizan Miren Sorkunde Ga[...]deratziurrena dabil.

Goizeko seiretan euskeraz e[...] illuntzeko aramaitekoetan, erd[...]

Sorkunde egunian meza nagos[...]tan eta ibildeuna arratsaldian [...] izango dira.

BARBARE DEUNA. — Igaro [...]kuan, Erdiko-kale'ko biztanlia[...] deunaren eguna ospatu eben.

Goizean mesa izil bi izan zirea[...]tsian, barriz, Alberdi'tar Danel'en [...] apari orokar bat.

Barbare deunaren irudia dag[...] etxia eta auzotegiko enparauok a[...]durik egon zirean.

♣ ♣ ♣

Eta gaurko idazki au amaitut[...] atsegin izango dirala badakit-eta, [...] ipiñiko dautzuedaz, larunbat-ort[...]zea'tar Mariano'k, Ander-deun[...]-ostian jaurti euskuzan itz-neurt[...]

Aurra bizirik jayo ezkero
negarrez eiten da azi
dakiyalako ama bagerik
ezin leitekela bizi.
Loraz beteko Aberri ederra
egiñagaitik ikusi,
erbestetarra etorko ete-dan
bera eroaten igesi.

♣ ♣ ♣

Tokirik asko ludi onetan
eginda nago ikusi,
bizimodua eroateko
euskal-erria nagosi.
Balitzateke geu bakarrikan
emen egitea bizi
geure aurtxuak gaur baño o[...]
eingo litzatekez bizi.

BELU-ME[...]

YESOS
Fabricación propia en ORD[...]
Finos. Resistentes e incuart[...]
ESCAYOLA extranjera para m[...]
Calidades garantizadas.
Sociedad Artículos de Constr[...]
Hurtado de Amézaga, 12—B[...]